

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

(відповідно до вимог ECTS)

**Харків
«Право»
2010**

ББК X 629.34

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою академії (протокол № 3 від 20.06.2009 р.)

У к л а д ч і: **А.П. Гетьман:** вступ; програма навчальної дисципліни “Земельне право України”; поточний (модульний) контроль знань студентів; самостійна робота; програмні питання з навчальної дисципліни “Земельне право України”; критерії оцінки успішності студентів; **М.В. Шульга:** загальний розрахунок годин; завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 5); поточний (модульний) контроль знань студентів; самостійна робота; індивідуальна робота; програмні питання з навчальної дисципліни “Земельне право України”; **Г.В. Анісімова:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 1, 2); поточний (модульний) контроль знань студентів; самостійна робота; індивідуальна робота; критерії оцінки успішності студентів; список нормативно-правових актів та літератури; **В.Л. Бредіхіна:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (теми 6, 13); **В.С. Шахов:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 4); **А.К. Соколова:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 14); **С.В. Размстаєв:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 12); **В.І. Гордєєв:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 15); **С.В. Шарاپова:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 10); **Т.В. Лісова:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 11); **Л.В. Лейба:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 9); **Т.В. Григор’єва:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 8); **М.К. Черкашина:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 3); **О.С. Лисанець:** завдання до практичних занять та самостійної роботи (тема 7).

Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни “Земельне право України” (відповідно до вимог ECTS) / Уклад.: А.П. Гетьман, М.В. Шульга, Г.В. Анісімова та ін. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – 56 с.

ББК X 629.34

© Національна юридична академія України, 2010
© Право, 2010

1. ВСТУП

Земельне право України – фундаментальна навчальна дисципліна найактуальніших з в умовах сьогодення галузей права, вивчення якої є важливою складовою правової освіти студентів вищих навчальних закладів. Земельне право є однією з професійно-орієнтованих навчальних дисциплін. Особливого значення вона набуває у період реформування земельних правовідносин в Україні та суттєвого оновлення правового підґрунтя їх регламентації. Вивчення земельного права сприяє становленню сучасного правника, як фахівця, який може забезпечити режим законності щодо сталого розвитку, земельних прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Завданням навчальної дисципліни є: опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності земельно-правових категорій; змісту земельно-правових інститутів; навчитися розуміти зміст норм земельного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України та рішень Конституційного Суду України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ; набутти досвіду науково-дослідної роботи у галузі земельного права.

Студенти також мають оволодіти навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами, земельно-правовою літературою, матеріалами судової практики.

Навчальна дисципліна “Земельне право України” передбачає вивчення кола основних питань про предмет, метод і систему земельного права, його принципи, джерела, об'єкти та суб'єкти, правові основи управління використанням, відтворенням та охороною земель, земельні права та обов'язки громадян, загальні засади щодо права власності та користування землею, набуття та реалізацію прав на землю, правове забезпечення вимог екологічної безпеки, земельні спори, відповідальність за порушення земельного законодавства, особливості правового регулювання економічного механізму раціонального використання та охорони різних категорій земель.

При вивченні земельного права України використовуються такі форми навчальної роботи, як лекції, практичні заняття, колоквіуми, консультації; індивідуальні навчально-дослідні завдання; самостійна робота студентів.

Практичні заняття проходять у формі розв'язання завдань, ділових ігор, вивчення конкретних земельно-правових питань. В окремих випадках проводяться колоквиуми з найважливіших теоретичних тем. При підготовці до занять у результаті самостійної роботи студенти мають опанувати відповідні розділи підручників і рекомендовану літературу, засвоїти необхідні нормативні акти, ознайомитися з постановами Пленуму Верховного Суду України та Вищого господарського Суду України, листами Державного комітету України із земельних ресурсів (Держкомзему), доопрацювати конспект лекцій. Виконуючи завдання слід вивчити умови, зробити юридичний аналіз наведених обставин, відповісти на всі теоретичні й практичні запитання і викласти відповіді письмово у вигляді розгорнутих, обґрунтованих і мотивованих рішень з посиланням на відповідні норми законодавства.

На практичних заняттях перевіряється ступень засвоєння студентами теорії земельного права з відповідних питань, законодавства та практики його застосування.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (ПКЗ), формою якого є іспит. Мета його – перевірка рівня засвоєння теоретичних знань, уміння застосовувати ці знання при вирішенні конкретних практичних завдань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Земельне право України” студенти повинні:

- знати стан основних проблем науки земельного права; сутність земельно-правових категорій; поняття, зміст та значення земельних правовідносин; особливості набуття й реалізації права власності та користування земельними ділянками; регулювання плати за землю; гарантій реалізації та захисту земельних прав суб'єктів; специфіку правового регулювання використання окремих категорій земель; правовий режим особливо охоронюваних територій;

- вільно орієнтуватися у системі земельного права України та судовій практиці застосування земельного законодавства при розгляді цивільних та кримінальних справ;

– ознайомитися з практикою застосування земельних нормативно-правових актів судами України, перспективними та основними напрямками розвитку та кодифікації земельного законодавства;

- уміти правильно тлумачити та застосовувати положення нормативно-правових актів, визначаючи при цьому види правовідносин; використовувати дані науки земельного права для вирішення професійних завдань; здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації земельних відносин; при виконанні професійних завдань визначати правовий статус органів у сфері управління використанням, відтворенням та охороною земель та правові наслідки рішень, які вони приймають; в межах економіко-правового механізму землекористування та охорони земель застосовувати економічні заходи раціонального землекористування та передбачені законодавством механізми правового регулювання використання, охорони та відтворення земельних ресурсів; аргументувати власну точку зору та прийняття рішення за конкретним завданням.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Всього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Земельне право в правовій системі України. Права на землю, їх охорона та гарантії – 38 годин					
1	Земельне право в правовій системі України	8	4	2*	2
2	Джерела земельного права України	4	2		2
3	Загальні засади прав на землю	4	2		2
4	Право власності на землю	8	4	2	2
5	Право користування землею	6	2	2	2

* Колоквіум

6	Обов'язки носіїв земельних прав	2			2
7	Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель	2			2
8	Правова охорона земель	4	2		2
9	Вирішення земельних спорів	4	2		2
10	Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства	2			2
	Разом	44	18	6	20
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Правовий режим земель в Україні – 28 годин					
11	Правове регулювання використання земель сільськогосподарського призначення	6	2	2	2
12	Правове регулювання використання земель у межах населених пунктів	6	2	2	2
13	Правове регулювання використання земель, що особливо охороняються: природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення	6	2	2	2
14	Правове регулювання використання земель лісогосподарського призначення та водного фонду	6	2	2	2
15	Правове регулювання використання земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	4			4
	Разом	28	8	8	12
	Всього	72	26	14	32**

** Всього - 72 год. У тому числі індивідуальна робота - 12 год.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Національної юридичної Академії України ім. Ярослава Мудрого (протокол № 10 від 20 червня 2008 р.)

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Земельне право в правовій системі України. Поняття і предмет земельного права. Зміст і види земельних правовідносин. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин. Виникнення, зміст та припинення земельних правовідносин. Правовий механізм реалізації земельно-правових норм. Методи земельного права. Принципи земельного права. Система та структура земельного права. Функції земельного права. Співвідношення та взаємодія земельного права з суміжними галузями правової системи України. Розвиток науки земельного права. Правове забезпечення земельної реформи.

Джерела земельного права України. Поняття та особливості джерел земельного права. Класифікація джерел земельного права. Конституція України, закони, підзаконні нормативно-правові акти як джерел земельного права. Юридична природа локальних нормативних актів місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування Судові рішення в системі джерел земельного права. Міжнародно-правові акти як джерела земельного права. Судові прецеденти та правові звичаї в земельному праві України.

Загальні засади прав на землю. Поняття та класифікація прав на землю. Підстави та порядок набуття прав на землю. Підстави та порядок припинення прав на землю. Особливості державної реєстрації прав на землю. Механізм реалізації прав на землю Юридичні гарантії здійснення прав на землю, їх види. Форми захисту прав на землю. Способи захисту земельних прав, їх реалізація. Відшкодування збитків (і втрат) власникам землі і землекористувачам.

Право власності на землю. Конституційні основи та особливості права власності на землю. Об'єктний склад права власності на землю. Суб'єкти права власності на землю. Фор-

ми права власності на землю. Зміст права власності на землю. Правове регулювання обігу земельних ділянок. Охорона права власності на землю.

Право на користування землею. Право на загальне користування землею. Право на постійне користування землею. Право на оренду землі та особливості концесійного землекористування. Право на земельні сервітути. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) та для забудови (суперфіцій). Право на іпотеку землі. Право на земельну частку (пай). Обмеження прав на землю. Право добросусідства.

Обов'язки носіїв земельних прав. Поняття та класифікація обов'язків. Співвідношення суб'єктивних прав та обов'язків землевласників і землекористувачів. Обов'язки власників земельних ділянок та землекористувачів за законом. Обов'язки власників земельних ділянок та землекористувачів за договором та іншими правочинами. Обов'язки власників земельних ділянок та землекористувачів за рішенням суду.

Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель. Загальна характеристика економіко-правового механізму у галузі використання, охорони та відтворення земель. Правове регулювання плати за землю, її поняття, форми та види. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Правова охорона земель як основного національного багатства: поняття, зміст, мета та першочергові завдання. Загальні засади та особливості правової охорони земель. Правові форми охорони земель. Об'єкти та суб'єкти правової охорони земель. Правова охорона ґрунтів. Правові форми охорони земель від забруднення і засмічення.

Вирішення земельних спорів. Поняття та особливості земельних спорів. Класифікація земельних спорів. Органи, що вирішують земельні спори. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Права та обов'язки сторін при розгляді земельних спорів.

Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства: поняття та види. Загальні засади та правові

підстави юридичної відповідальності в земельному праві України. Особливості юридичної відповідальності за самовільне заняття земельної ділянки. Особливості цивільно-правової, кримінально-правової, адміністративно-правової відповідальності за порушення земельного законодавства.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Правове регулювання використання земель сільськогосподарського призначення. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Правове забезпечення пріоритетності земель сільськогосподарського призначення. Суб'єкти права сільськогосподарського землекористування та загальна характеристика їх правового статусу. Фермерське землекористування. Землекористування сільськогосподарських кооперативів. Інші суб'єкти сільськогосподарського землевикористання. Відшкодування шкоди та втрат сільськогосподарського виробництва.

Правове регулювання використання земель у межах населених пунктів. Особливості правового режиму земель у межах населених пунктів. Поняття і склад земель житлової та громадської забудови. Особливості використання земель загального користування в населених пунктах. Порядок використання земель у межах населених пунктів для різних видів забудови та інших потреб. Використання земель громадянами у межах населених пунктів. Особливості права власності на землю та права землекористування у межах населених пунктів.

Правове регулювання використання земель, що особливо охороняються: природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Поняття, склад та види використання земель природно-заповідного призначення. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання. Землі оздоровчого призначення та їх використання. Визначення, склад та використання земель рекреаційного призначення. Склад та використання земель історико-культурного призначення.

Правове регулювання використання земель лісгосподарського призначення. Визначення, склад та загальна харак-

теристика земель лісогосподарського призначення. Правові форми охорони земель лісогосподарського призначення.

Правове регулювання використання земель водного фонду. Загальна характеристика земель водного фонду. Правові форми використання земель водного фонду. Обмеження права користування землями водного фонду.

Правове регулювання використання земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення: їх склад і форми використання.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Т е м а 1. Земельне право в правовій системі України
(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Поняття і предмет земельного права.
2. Суб'єктно-об'єктний склад земельних правовідно-
син.
3. Методи земельного права.
4. Принципи земельного права.
5. Функції земельного права.
6. Система і структура земельного права.
7. Співвідношення та взаємодія земельного права з
суміжними галузями правової системи України.
8. Нормативно-правове забезпечення земельної рефо-
рми.

Т е м а 2. Джерела земельного права України
(для самостійного вивчення)

1. Поняття та особливості джерел земельного права.
2. Класифікація джерел земельного права.
3. Конституція України в системі джерел земельного
права України.
4. Закон як джерело земельного права України.
5. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела зе-
мельного права України.
6. Юридична природна локальних нормативних актів
місцевих органів державної влади та місцевого самовряду-
вання.
7. Судові рішення в системі земельного права України.
8. Міжнародно-правові акти як джерела земельного
права.
9. Судові прецеденти та правові звичаї в земельному
праві України.

Завдання

1. Президент України звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України «Про проведення аукціонів із продажу земельних ділянок». На думку суб'єкта права на конституційне подання, Постанова є підзаконним актом, тому врегулювання нею питань правового режиму власності на землю не відповідає нормам Конституції України.

Вирішіть справу. Чи були перевищені повноваження Кабінетом Міністрів України?

Який орган визначає порядок, умови набуття, припинення і здійснення права власності на землю?

2. Сільська Рада прийняла рішення про переоформлення права постійного користування на земельні ділянки на право власності чи в оренду. Рішення сільської Ради було прийняте на підставі статті 92 та пункт 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 року. Вважаючи рішення сільської ради не законним громадянин К. звернувся з позовом до суду

Вирішіть справу.

Складіть проект позову від громадянина К.

Складіть проект рішення суду по справі.

3. Іноземний громадянин звернувся до держадміністрації з заявою про надання йому у м. Ужгород в оренду земельної ділянки під забудову. Держадміністрація відмовила йому посилаючись на те, що надання земельних ділянок в оренду у межах міста, це компетенція органів місцевого самоврядування.

Зазначте, які питання необхідно вирішити іноземному громадянину для того, щоб отримати в оренду земельну ділянку під забудову.

Визначте коло нормативних актів які регулюють ці питання.

Т е м а 3. Загальні засади прав на землю
(для самостійного вивчення)

1. Поняття та класифікація прав на землю.
2. Підстави та порядок набуття прав на землю.
3. Підстави та порядок припинення прав на зем-
лю.
4. Особливості державної реєстрації прав на зем-
лю.
5. Механізм реалізації прав на землю.
6. Юридичні гарантії здійснення прав на землю,
їх види.
7. Форми захисту прав на землю.
8. Способи захисту земельних прав, їх реалізація.
9. Відшкодування збитків (втрат) власникам зем-
лі і землекористувачам.

Завдання

4. В 2000 р. за рішенням сесії селищної ради гр. П. у приватну власність передано земельну ділянку площею 0,17 га для обслуговування жилого будинку і господарських споруд та ведення особистого підсобного господарства. В 2004 р. гр. П. раптово помер, а його дружина гр. Н. стала спадкоємицею. Звернувшись до селищної ради про видачу їй Державного акта на право власності на земельну ділянку, одержала відмову, мотивовану тим, що такі питання не відносяться до компетенції селищної ради.

Визначте коло суспільних правовідносин.

Який порядок безоплатної приватизації земельних ділянок передбачено земельним законодавством? З якого моменту у громадянина виникає право власності на землю?

Назвіть документи, що посвідчують права на землю, та органи, що їх видають.

5. Міський мешканець гр. Д. звернувся до сільської ради з заявою про надання йому в оренду земельної ділянки для сінокосіння та випасання худоби. При цьому голова сільської ради повідомив гр. Д. про те, що згідно Земельного кодексу України передача в оренду земельних ділянок, що пе-

ребувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами проведення земельних торгів.

Визначте коло суспільних правовідносин.

Який порядок укладення договору оренди земельної ділянки із земель державної або комунальної власності ?

Яка процедура проведення земельних торгів?

6. Міська рада прийняла рішення про викуп земельної ділянки, що належить гр. К. на праві власності, під майданчик відпочинку, про що власник був письмово попереджений за один рік. Було встановлено вартість земельної ділянки та укладено відповідний договір. Проте після викупу земельної ділянки міська рада надала її у користування гр. Т.

Визначте коло правовідносин.

Який порядок відчуження земельних ділянок?

Які гарантії має власник земельної ділянки при її викупі для суспільних потреб?

Т е м а 4. Право власності на землю

Завдання

7. Приватна фірма “Скіф” за договором купівлі-продажу придбала чотирьохквартирний житловий будинок, що знаходився в комунальній власності міста. Після відселення його мешканців фірма зробила капітальний ремонт будівлі й зареєструвала в БТІ своє право власності на нього як на житловий будинок.

“Скіф” звернулася до міської ради з проханням надати їй безкоштовно у приватну власність присадибну ділянку біля будинку. Міськрада відмовила у такому клопотанні, бо дана правова норма стосується лише фізичних, а не юридичних осіб.

Фірма звернулася з позовом до господарського суду, який зобов’язав міськраду надати безкоштовно у приватну власність ділянку як присадибну на підставі того, що засновником фірми є одноосібний громадянин України, якого можна вважати фізичною особою.

Дайте правові пропозиції щодо врегулювання спору.

8. Фермер Б. вніс зміни до статуту фермерського господарства згідно з якими у члени фермерського господарства було прийнято десять чоловік, шестеро з яких були сусідами, дві – невістками, дві – доньки, які навчалися на денному відділенні ВНЗ у сусідньому місті. Була здійснена державна перереєстрація статуту господарства. В наступному всі нові члени фермерського господарства отримали у приватну власність земельні ділянки в розмірі земельного паю сусіднього КСП. Прокуратура району подала позов до суду з вимогою скасувати державні акти на право приватної власності на земельні ділянки, оскільки зазначені особи, на думку прокурора, не могли перебувати членами фермерського господарства.

Дайте правовий висновок по справі.

9. Обласне управління “Укрбургазпром” звернулося до Краснопільської районної державної адміністрації з клопотанням видати розпорядження, яке б забезпечувало працівникам управління безперешкодний доступ в будь-яку пору року до підземного магістрального трубопроводу, який проходить по розпайованим землям сільгоспризначення району, для його експлуатації і обслуговування.

Адміністрація відмовилась видати таке розпорядження, посилаючись на те, що, по-перше, це особиста справа власників землі, в діяльність яких втручатися заборонено, і які вже не належать державній власності, по-друге – правовий режим їх використання службами “Укрбургазпрому” надійно забезпечується встановленим законодавством режимом охоронних зон трубопроводів.

Дайте правовий висновок.

10. Фермерське господарство “Надія” на території с. Рогозянка придбало нежитлову будівлю, яку згодом ввело в експлуатацію як продовольчий магазин.

Голова фермерського господарства звернувся до селищної ради з клопотанням про передачу безкоштовно у приватну власність земельної ділянки площею 0,25 га для обслуговування магазину його жінці як члену фермерського господарства в рахунок земельної частки (паю). Клопотання ґрунтувалося на підставі ст. 13 Закону України “Про фермер-

ське господарство”. Селищна рада відмовила у задоволенні клопотання, посилаючись на те, що, по-перше, земельна ділянка знаходиться у самому центрі селища, по-друге – землі фермерського господарства розташовані за межами населеного пункту.

Голова господарства звернувся до місцевого суду з відповідним позовом.

Дайте висновок по справі.

11. Приватний нотаріус посвідчив договір купівлі-продажу садового будинку та земельної ділянки площею 0,12 га, набувачем яких був громадянин Російської федерації Х.

За одержанням державного акта про право приватної власності на землю Х. звернувся до районної філії Центру державного земельного кадастру. У видачі акта і його державній реєстрації Х. було відмовлено, оскільки при укладанні договору не було дотримано вимог ст. 132 Земельного кодексу України щодо змісту угод про перехід права власності на земельну ділянку. Крім того, філією поставлена під сумнів сама можливість Х. бути стороною даного договору.

Дайте правову оцінку дій філії Центру Державного земельного кадастру.

12. До сільської ради звернулася Д. з заявою про надання в приватну власність присадибної земельної ділянки площею 0,25 га, яка раніше була у неї в користуванні. Сільська рада прийняла відповідне рішення про приватизацію земельної ділянки, землевпорядні органи відвели на місцевості зазначену ділянку.

Після смерті Д. її син як спадкоємець звернувся до нотаріуса з проханням видати свідоцтво про спадщину на вказану земельну ділянку. Нотаріус відмовив у вчиненні такої дії, вважаючи спадкодавця неналежним власником означеної земельної ділянки.

Проаналізуйте правомірність дій нотаріуса.

13. Через включення території приміського села у межі міста міська рада прийняла рішення про зміну розмірів присадибних земельних ділянок до 0,10 га, а земельних діля-

нок для ведення особистого селянського господарства до 0,15 га, вважаючи, що сумарна площа відповідає максимальному розміру присадибної земельної ділянки, яка може перебувати згідно із законом у приватній власності сільських жителів.

Група громадян звернулася до суду з позовом про визнання цього рішення незаконним. В обґрунтуванні своїх вимог було вказано, що земельні ділянки вони отримали як працівники сільського господарства у встановленому законом порядку з 1970 до 1990 р. У 1997 р. за рішенням сільської ради, на території якої вони знаходилися, ці земельні ділянки були приватизовані.

Чи підлягає позов задоволенню?

14. Громадянин К., проживав на околиці міста. Для спорудження теплиці розширив площу присадибної ділянки за рахунок дороги господарського призначення, яка прилягає до його землеволодіння. Це питання він погодив із знайомим архітектором, і до плану забудови його садиби були внесені відповідні зміни.

При приватизації присадибної земельної ділянки зазначені факти були встановлені землевпорядником, який виніс постанову про притягнення громадянина К. до адміністративної відповідальності та про повернення земель господарського користування за призначенням.

Постанову землевпорядника громадянин оскаржив в суді.

Чи підлягає скарга задоволенню?

Т е м а 5. Право користування землею Завдання

15. Фермер К. використовував на праві власності земельну ділянку сільськогосподарських угідь площею 30 га. Навесні він звернувся до райдержадміністрації із заявою про надання йому в оренду ще 20 га з метою організації літніх відгінних пасовищ.

Глава райдержадміністрації, розглянувши заяву, своїм розпорядженням відмовив фермеру в наданні додаткової земельної ділянки, мотивуючи це відсутністю вільних земель запасу.

Фермер К. оскаржив розпорядження в господарському суді.

Чи підлягає скарга задоволенню?

16. У 2000 р. міським жителям були надані в оренду строком до 2004 р. земельні ділянки площею по 0,03 га для індивідуального городництва. У 2004 р. громадяни звернулися до сільської ради про передачу їм у приватну власність вказаних земельних ділянок, посилаючись на Закон “Про оренду землі”, за яким орендарі мають переважне право на отримання орендованої земельної ділянки у власність.

Вирішіть справу.

17. Готельний комплекс ВАТ “Світанок” на підставі відповідного договору орендував земельну ділянку комунальної власності площею 1,5 га громадської забудови для обслуговування та експлуатації споруд комплексу.

У лютому 2002 р. ВАТ “Світанок” звернулось до міської ради з проханням прямого продажу земельної ділянки, що орендувалася у приватну власність.

Управління земельних ресурсів міської ради відмовило йому в цьому клопотанні, мотивуючи тим, що, по-перше, земельна ділянка знаходиться в історико-архітектурній частині міста, по-друге, деякі споруди комплексу не використовуються ВАТ, а передані в оренду іншим суб’єктам, тому ВАТ запропоновано викуп лише 0,5 га на підставі розсуду міськвиконкому.

Дайте аналіз правових позицій обох сторін.

18. Фермер К. звернувся із заявою до райдержадміністрації про передачу йому у приватну власність ставка для ведення рибальства, розташованого в межах райцентру. Однак заявнику було відмовлено з посиланням на те, що райдержадміністрація може надавати земельні ділянки лише в оренду.

На скаргу в обласне управління земельних ресурсів фермер отримав відповідь, що для вказаної форми діяльності рибогосподарські водойми взагалі не надаються.

Вирішіть справу.

19. Проживаючи в селі, К. отримав у встановленому порядку земельну ділянку (2 га) для ведення особистого селянського господарства. Після виходу на пенсію більшу частину року він знаходився в обласному центрі у своїх дітей, тому із сусідом Я. уклав договір оренди на 5 років на використання своєї земельної ділянки.

Згідно з договором орендар Я. зобов'язувався сплачувати земельний податок за земельну ділянку, охороняти у зимовий період житловий будинок та передавати щорічно 50% врожаю овочевих культур, зібраного з орендованої ділянки.

Через два роки К. вирішив достроково припинити чинність договору, вважаючи, що Я. несумлінно виконує умови договору.

Орендар звернувся з позовом до суду про визнання незаконним одностороннє припинення договору оренди.

Вирішіть справу.

20. Підприємець К. по закінченню договору оренди земельної ділянки звернувся в міську раду за його подовженням. Міська рада відмовила йому у цій дії пославшись на те, що згідно діючого земельного законодавства, надання земельних ділянок в оренду повинно здійснюватися на земельному аукціоні. Термін та умови аукціону міська рада не змогла визначити. Підприємець, вважаючи дії ради неправомірними, звернувся зі скаргою до прокурора міста.

Проаналізуйте дії ради згідно з земельним законодавством.

Т е м а 6. Обов'язки суб'єктів земельних прав
(для самостійного вивчення)

1. Поняття та класифікація обов'язків носіїв земельних прав.

2. Співвідношення суб'єктивних прав та обов'язків землевласників та землекористувачів.

3. Обов'язки власників земельних ділянок та землекористувачів за законом.

4. Обов'язки власників земельних ділянок та землекористувачів за договором та іншими правочинами.

5. Обов'язки власників земельних ділянок та землекористувачів за рішенням суду.

Завдання

21. Громадянин К. отримав у власність земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства. З часом він передумав займатися вирощуванням сільськогосподарської продукції і вирішив надати цю ділянку в оренду промислового цеху, про що уклав з ним відповідну угоду. До того ж громадянин К. перестав сплачувати земельний податок, мотивуючи це тим, що земля, на його думку, була не достатньо родюча.

Державний інспектор з питань використання та охорони земель, визнавши дані обставини правопорушенням, склав протокол та направив звернення до податкової інспекції.

Громадянин К. в свою чергу звернувся до суду з позовом про порушення його прав власника.

Вирішіть справу. Визначте коло обов'язків власників земельних ділянок.

22. Власник земельної ділянки, громадянин Б. звернувся до суду зі скаргою на дії власника сусідньої земельної ділянки, громадянина В. Останній систематично спалював побутове сміття та листя на території своєї земельної ділянки, задимлюючи повітря та створюючи неприємні запахи на велику відстань. Громадянин Б. неодноразово робив зауваження сусідові, але той навіть не намагався виправити ситуацію та припинити відповідні дії.

Які обов'язки власників та користувачів земельних ділянок, що впливають з правил добросусідства? Вирішіть спір.

23. Сільськогосподарське підприємство та приватний підприємець громадянин С. уклали договір оренди земельної ділянки загальною площею 2 га, придатної для сільськогосподарського використання. За умовами договору орендодавець

(підприємство) був зобов'язаний передати в установлений строк земельну ділянку в користування орендарю.

Через місяць після установленого в договорі строку в користування орендарю було передано тільки 1,5га землі. До того ж, передана земельна ділянка була повністю засмічена, що унеможливило її використання за цільовим призначенням.

Громадянин С. звернувся до суду з позовом про розірвання договору оренди.

Вирішіть справу. Визначте коло обов'язків землевласників та землекористувачів за договором.

Т е м а 7. Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель

(для самостійного вивчення)

1. Загальна характеристика економіко-правового механізму у галузі використання, охорони та відтворення земель.

2. Правове регулювання плати за землю, її поняття, форми та види.

3. Пільги щодо плати за землю.

4. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Завдання

24. Виробнича діяльність фірми «Поліс», що займається вирощуванням поголів'я свиней на придбаних виробничих площах, здійснюється без застосування очисних споруд, що призводить до подальшого забруднення ґрунтів. Земельні ділянки, розташовані поряд з фірмою «Поліс» в результаті діяльності фірми стали деградовані та їх власники звернулися з позовом до суду, щодо відшкодування завданої шкоди. У попередньому судовому засіданні відповідач не визнав позовних вимог позивача та наполягав на можливості компенсації з бюджетних коштів власникам землі внаслідок консервації деградованих та малопродуктивних земель.

Вирішіть справу. В яких випадках можлива компенсація власників землі та землекористувачів з бюджетних коштів.

25. Сільськогосподарське підприємство звернулося до господарського суду зі скаргою на діяльність заводу «Агрохім», де застосовані нові технічні засоби, які справляють негативний вплив на екологічний стан і якість земельних ресурсів. У скарзі зазначено, що внаслідок негативного впливу виробництва значно погіршився стан і родючість сільськогосподарських угідь. Сільськогосподарське підприємство вимагає заборонити діяльність заводу «Агрохім». Представник заводу на звернення сільськогосподарського підприємства відповів, що завод «Агрохім» додержується технологій виробництва, та враховує всі екологічні вимоги. Директор заводу «Агрохім» звернувся із заявою до державного казначейства щодо виділення коштів для відновлення попереднього стану земель, порушених не з їх вини.

Вирішіть справу. Чи підлягає заява директора заводу «Агрохім» задоволенню? В яких випадках виділяються кошти державного або місцевого бюджету для відновлення попереднього стану земель?

26. Власник земельного паю К. уклав з кооперативом «Надія» договір оренди земельного паю площею 5 га, строком на п'ять років. В договорі оренди передбачено, що розмір орендної плати за використання земельного паю складає 100 грн. щомісяця. У зв'язку з тим, що стан земельного паю К. потребує поліпшення, то згідно Закону України «Про плату за землю», кооператив «Надія» взагалі відмовилась сплачувати орендну плату. Власник земельного паю К. вважає, що кооператив «Надія» не виконує умови договору та звернувся з позовом до суду.

Вирішіть справу. Чи правомірні дії кооперативу «Надія»? Визначить, які категорії пільг закріплені в Законі України «Про плату за землю» та інших нормативних актах щодо використання сільськогосподарських земель на умовах оренди?

Т е м а 8. Правова охорона земель (для самостійного вивчення)

1. Правова охорона земель як основного національного багатства: поняття, зміст, мета та першочергові завдання.

2. Загальні засади та особливості правової охорони земель.
3. Правові форми охорони земель.
4. Об'єкти та суб'єкти правової охорони земель.
5. Правова охорона ґрунтів.
6. Правові форми охорони земель від забруднення і за-
смічення.

Завдання

27. На прохання відпочиваючих, що мають особистий автомобільний транспорт адміністрація оздоровчого санаторію, що знаходиться на березі Азовського моря, дозволила спорудити автомобільну стоянку в межах прибережної смуги моря. Державний інспектор з контролю за використанням і охороною земель, на підставі виявлення порушення земельного законодавства, зафіксував правопорушення та передав матеріали перевірки до прокуратури.

Вкажіть порядок та особливості використання земель оздоровчого призначення? Визначте права та обов'язки державного інспектора з контролю за використанням і охороною земель?

28. ТОВу «Світанок» за рішенням адміністрації міста, у приватну власність була надана земельна ділянка, лісогосподарського призначення, площею 7 га для будівництва ферми по відгодівлі худоби. Отримавши земельну ділянку та змінив свої наміри ТОВ «Світанок», розпочало будівництво промислового цеху. Державний інспектор з контролю за використанням і охороною земель, зафіксував порушення земельного законодавства та передав матеріали перевірки до прокуратури.

Вкажіть правові форми охорони земель. Визначте правомірність дій ТОВ «Світанок». Чи законне рішення адміністрації?

29. Для відновлення ґрунтового покриву та продуктивності земель сільськогосподарське підприємство провадило зняття та нанесення родючого шару ґрунту на зазначені землі.

При перевірці проведених робіт було виявлено, що частину ґрунтової маси було вивезено за кордон.

Вкажіть особливості правової охорони ґрунтів. Визначте порядок проведення рекультивації земель. Чи законні дії сільськогосподарського підприємства?

Т е м а 9. Вирішення земельних спорів
(для самостійного вивчення)

1. Поняття та особливості земельних спорів.
2. Класифікація земельних спорів.
3. Характеристика органів, що вирішують земельні спори.
4. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів.
5. Права та обов'язки сторін при розгляді земельних спорів.

Завдання

30. Міська рада прийняла рішення про відведення земельної ділянки в зеленій зоні міста під будівництво гаражно-будівельному кооперативу «Шлях». Кооператив розпочав вирубку дерев, будівництво під'їзних шляхів, завезення необхідних будівельних матеріалів.

Група громадян висунула вимоги щодо зупинення будівництва і скасування рішення ради про відведення земельної ділянки, посилались на те, що населення не було завчасно поінформовано про забудову, не врахована громадська думка, відсутній висновок екологічної експертизи.

До якого органу для вирішення спору мають звернутися громадяни? Як вирішити справу?

31. На земельній ділянці, яка була отримана у власність для індивідуального житлового будівництва, С. вирішив влаштувати водозабірну свердловину для забезпечення водою і встановив вітроелектрогенератор. З метою благоустрою земельної ділянки він також зрубав дерева, які росли на межі з сусідньою земельною ділянкою, не погодивши вирубку з сусідом.

Чи має право С. здійснювати зазначені дії? В чому полягає зміст добросусідства? Які органи, наділені повноваженнями вирішення земельних спорів щодо додержання громадянами правил добросусідства?

32. В 2000 р. між сільськогосподарським ТОВ «Гусарівське» та громадянином К. було укладено договір оренди земельної частки (паю) на підставі сертифікату строком до 2010 р.

Разом з тим, К. в 2008 році отримав державний акт на право приватної власності на земельну ділянку, виділивши її в натурі для ведення господарської діяльності.

Однак, ТОВ «Гусарівське» восени 2007 р. засіяло на даній земельній ділянці озиму пшеницю, посилаючись на умови договору, відповідно до яких К. зобов'язаний протягом усього терміну дії договору утримуватися від виділення земельної частки (паю) в натурі.

Який порядок передбачений законодавством щодо вирішення спорів, пов'язаних з орендою землі? До якого суду необхідно звернутися для вирішення даного спору? Вирішіть справу.

Т е м а 10. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства

(для самостійного вивчення)

1. Поняття та види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

2. Загальні засади юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

3. Правові підстави юридичної відповідальності в земельному праві України.

4. Особливості юридичної відповідальності за самовільне заняття земельної ділянки.

5. Особливості цивільно-правової, кримінально-правової, адміністративно-правової відповідальності за порушення земельного законодавства.

Завдання

33. Громадянин Н. звернувся до суду з позовом про визнання недійсним протоколу та постанови інспекторів державного контролю за використанням та охороною земель, про накладення на нього штрафу за самовільне зайняття земельної ділянки, зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок без спеціального дозволу та знищення межових знаків.

Вирішіть, яка відповідальність передбачена за вказані порушення земельного законодавства. Визначте загальні засади притягнення до адміністративної відповідальності.

34. На загальних зборах садівницького товариства «Садівник» було розглянуто питання щодо притягнення до відповідальності члена товариства гр. Петрова, який не використовував свою ділянку. У зв'язку з чим ділянка заросла трав'янистою рослинністю, яка негативно впливає на розвиток культурних рослин, призводить до поширення шкідників і хвороб, які розповсюджуються на сусідні ділянки. Гр. Петров заявив, що він використовує свою ділянку для відпочинку, крім того він є власником ділянки та в праві використовувати її на свій розсуд.

Чи передбачена відповідальність за дії гр. Петрова. Дайте поняття екологічного правопорушення.

35. У зв'язку з неправильним застосуванням ядохімікатів на полях фермерського господарства загинуло 180 диких гусей та 153 качок. Експертизою було встановлено, що гибель птахів трапилась в результаті влучення в організм птахів фосфіду цинку, яким було проведено обробку полів. В тому числі обробка проводилась на відстані ближче чим 500 метрів біля водойми де зупинилися дикі птахи.

Які порушення законодавства були здійсненні. Яка передбачена відповідальність за завдану шкоду? Назвіть особливості майнової відповідальності.

Т е м а 11. Правове регулювання використання земель сільськогосподарського призначення

Завдання

36. До Іванівської сільської ради звернулася мешканка села пенсіонерка Д., яка є власницею земельної ділянки площею 5 га, отриманої внаслідок виділення в натурі земельної частки (паю). Вона просила сільську раду прийняти у неї добровільну відмову від права власності на цю земельну ділянку, оскільки самостійно обробляти її не може, а якість ґрунтів настільки низька, що ніхто з підприємців в оренду землю брати не бажає. Районний же відділ субсидій вважав, що Д. від ділянки має прибуток, а тому відмовив в наданні допомоги.

Виконком ради задовольнив прохання Д. і прийняв рішення про прийняття її добровільної відмови від права власності та зарахування означеної земельної ділянки до земель запасу сільськогосподарського призначення комунальної власності територіальної громади села.

Дайте правову оцінку діям сторін.

37. Фермерське господарство згідно зі ст. 56, 59 Земельного кодексу України отримало у власність замкнену земельну ділянку лісгосподарського призначення площею 5 га, вкриту лісом, та природну водойму в 3 га. Незабаром голова господарства розпорядився огородити ділянку, зайняту лісом, та заборонив громадянам купатися й рибалити у водоймі. Свої дії він пояснив тим, що за цивільним законодавством він як власник лісу і водойми може на свій розсуд розпоряджатися належним йому майном.

Дайте аналіз дій фермера, керуючись Цивільним, Земельним, Водним та Лісовим законодавством України.

38. Згідно з рішенням облдержадміністрації в межах міста за рахунок орних земель сільськогосподарського призначення тютюновій фабриці під забудову було передано 30 га землі, яка використовувалася громадянами для індивідуального городництва. Вважаючи свої права порушеними, вони звернулися до суду про визнання рішення облдержадміністрації незаконними.

Визначити коло суспільних правовідносин. Вирішіть справу.

39. Власник земельного сертифіката П. уклав з ПСП “Зоря” договір оренди земельної частки (паю) строком до 2010 р. Отримавши державний акт на право приватної власності на землю, виготовлений на замовлення ПСП, П. зорав земельну ділянку, зайняту багаторічними травами.

З позовом про відшкодування збитків і розірвання договору оренди ПСП звернулося до суду. В судовому засіданні було встановлено, що межі земельної ділянки в натурі (на місцевості) не були визначені.

Вирішіть справу.

40. У зв’язку зі зміною межі міста міська рада прийняла рішення про зменшення розмірів присадибних земельних ділянок, що перебувають у приватній власності громадян, до 0,10 га. Група громадян звернулася до юридичної консультації за роз’ясненням щодо можливості визнання цього рішення незаконним.

Громадяни пояснили, що у свій час земельні ділянки їм були виділені сільськогосподарським підприємством, до складу якого вони входили.

У 1993 р. громадяни приватизували ці присадибні ділянки площею 0,25 га. На їх думку, зміна межі міста та включення до неї території села, в якому вони раніше проживали, не повинна змінювати режиму використання земель, який встановлений генеральним планом села.

Як вирішити цю справу?

Т е м а 12. Правове регулювання використання земель у межах населених пунктів

Завдання

41. Приватний підприємець С. придбав житловий будинок на неприватизованій земельній ділянці. Згодом він оформив своє право власності на земельну ділянку як набувач права на будівлю з цільовим призначенням – присадибна земельна ділянка.

Через деякий час С. зніс житловий будинок як не придатний для проживання і відповідно до ст. 20 Земельного кодексу України звернувся до селищної ради про зміну цільового призначення присадибної земельної ділянки. Він представив проект відведення земельної ділянки з розташуванням на ній двоповерхового швейного цеху, документація проекту була погоджена з відповідними, передбаченими земельним законодавством, органами. Однак селищна рада відмовила у заяві, мотивуючи це необхідністю збереження архітектурного вигляду кварталу індивідуальної житлової забудови, несумісністю існування такого об'єкта поряд із житловими будинками. Отже, С. було запропоновано здійснити будівництво нового житлового будинку згідно з цільовим призначенням ділянки, або провести відчуження цієї ділянки.

Як вирішити справу?

42. Підприємці Н., П. та Б. придбали у спільну власність об'єкт нерухомості – промисловий цех окремо розташованої будівлі. Після оформлення відповідних майнових прав звернулись до сільради з клопотанням про надання їм в оренду земельної ділянки для експлуатації та обслуговування цеху. Попередньо вони з'ясували, що за Земельним кодексом України, якщо вони не претендують на викуп земельної ділянки, то можуть її отримати лише в оренду.

Управління земельних ресурсів, до якого звернулись підприємці, повідомило, що, не дивлячись на перебування об'єкта нерухомості у їх спільній власності, в земельному законодавстві немає поняття сумісної оренди. Тому їм треба визначитись між собою, з ким буде укладено договір оренди землі. Сторони уклали письмову угоду і уповноважили П. укласти й зареєструвати відповідний договір, що він і зробив.

Через декілька місяців орендар П. звернувся до сільради з проханням продати йому земельну ділянку у власність, оскільки він як орендар відповідно до Закону “Про оренду землі” має переважне право на її викуп.

Визначте правовий аналіз дій сільради і підприємців.

43. До обласної ради звернулося з клопотанням АТ “Славутич” про передачу йому у приватну власність земель-

ного масиву за рахунок приміських земель сільськогосподарського призначення для здійснення комплексної індивідуальної забудови з усіма об'єктами соціальної інфраструктури і подальшим включенням забудованого масиву у межі міста.

Присадибні земельні ділянки площею 0,15 га, на яких будуть споруджені товариством індивідуальні житлові будинки, мають продаватися бажаючим громадянам.

Визначить коло суспільних відносин. Вирішіть справу.

44. Мешканець м. Харкова П. звернувся із заявою до сільської ради про приватизацію земельної ділянки, яка перейшла йому у спадщину разом з половиною житлового будинку. Сільський голова відмовив у приватизації земельної ділянки, пославшись на те, що П. та його брат ще не оформили юридично спадщину, а тому вся земельна ділянка передана в оренду брату згідно з поданою ним заявою.

Вважаючи себе законним спадкоємцем половини частини житлового будинку, що підтверджується відповідним свідоцтвом, виданим державною нотаріальною конторою, повторно П. звернувся із заявою до сільської ради.

Сільська рада винесла рішення про відмову у приватизації вказаної частини земельної ділянки, мотивуючи тим, що П. не проживає в селі, а брат не дав згоди на передачу частини земельної ділянки у приватну власність, бо, проживаючи в цьому будинку, він фактично вступив в управління всім майном. П. звернувся до суду.

Чи підлягає скарга задоволенню?

45. До міського голови із заявою про безоплатну передачу їм у приватну власність земельної ділянки площею 0,10 га для спорудження двох індивідуальних господарств звернувся К. і П.

На цю заяву голова відповів, що для зазначених цілей земельну ділянку можна придбати лише за договором купівлі-продажу. Не погодившись з цим, К. і П. почали самостійно будувати гаражі на земельній ділянці площею 0,15 га.

Дати правову оцінку діям громадян К. і П.

46. Члени об'єднання власників багатоквартирного житлового будинку Б. і В. вирішили за власні кошти спорудити на прибудинковій території дитячий спортивний майданчик. Спорудження майданчика розпочалося після отримання дозволу на будівництво. Проте група інших членів об'єднання – власників автомобілів звернулася до голови об'єднання з вимогою зупинити будівництво через те, що в майбутньому це перешкоджатиме будівництву гостьових автостоянок.

Вирішіть справу.

47. Пенсіонер А. звернувся із заявою до сільської ради з проханням вжити заходів до сусіднього землевласника К., який на межі їх земельних ділянок посадив фруктові дерева, які перешкоджають проникненню сонячних променів та стримують ріст сільськогосподарських рослин на земельній ділянці, що перебуває у приватній власності пенсіонера.

Як вирішити спір?

48. У 1995 р. П. узяв у межах села в постійне користування земельну ділянку для будівництва житлового будинку. Через відсутність коштів будинок не було зведено, але земельна ділянка оброблялась і сплачувався земельний податок. У 2004 р. П. звернувся до сільської ради із заявою про приватизацію земельної ділянки.

Вирішіть справу.

49. Голова житлово-будівельного кооперативу за рахунок коштів кооперативу вирішив придбати земельну ділянку площею 0,05 га для спорудження кіоску по продажу продуктів харчування членам кооперативу. На загальних зборах, де обговорювалося це питання, більшість членів кооперативу з рішенням голови погодилася. Інші заперечували через те, що згоду на укладення відповідної угоди щодо придбання земельної ділянки повинні надати всі члени кооперативу. Голова ЖБК звернувся за роз'ясненням до юридичної консультації.

Вирішіть справу.

50. Донецька міська рада звернулася до Господарського суду з позовом до ТОВ «МСПК» про розірвання укладеного між сторонами договору земельної ділянки та зобов'язання її звільнення внаслідок того, що ділянка була отримана для будівництва адміністративної будівлі, але на протязі 2-х років відповідач будівництва не розпочав. ТОВ заперечує позов, посилаючись на те, що між сторонами фактично був укладений не договір оренди земельної ділянки для забудови, а угода про суперфіцій, тому ніяких порушень земельного законодавства товариством здійснено не було.

Справа неодноразово розглядалася судовими інстанціями.

Зробіть власний правовий висновок по справі.

Т е м а 13. Правове регулювання використання земель, що особливо охороняються: природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

Завдання

51. Директор санаторію “Обрій” своїм розпорядженням дозволив будівництво житлових приміщень працівникам санаторію, які пропрацювали в санаторії більше 10 років. При проведенні перевірки дотримання земельного законодавства районною прокуратурою цей факт був визнаний незаконним. Директор санаторію звернувся в юридичну консультацію з питанням щодо правомірності своїх дій.

Зробіть висновок.

52. Фермер П. звернувся до сільської ради із заявою про викуп у нього частини земельної ділянки, в межах якої археологічною експедицією було відкрито давнє поховання.

Сільський голова відмовив у задоволенні заяви, посилаючись на те, що вирішення цього питання не входить до його компетенції і рекомендував фермеру звернутися до райдержадміністрації.

Які особливості викупу земельних ділянок, в межах яких розташовані об'єкти історико-культурного призначення?

53. Сім'я Б. на Закарпатті відповідно до чинного законодавства займається зеленим туризмом. Для забезпечення збільшення обсягу послуг голова сім'ї звернувся із заявою до райдержадміністрації щодо виділення земельної ділянки для створення пункту технічного обслуговування автомобілів громадян, яка розташована в межах земель рекреаційного призначення.

Який порядок надання земельних ділянок за рахунок земель рекреаційного призначення?

54. У межах заповідника розпорядженням райдержадміністрації працівникам заповідника були надані в 1980 р. службові земельні наділи. У зв'язку з прийняттям чинного Земельного кодексу України право користування названими земельними ділянками було припинено. В рішенні райдержадміністрації з цього приводу було зазначено, що чинне земельне законодавство не виокремлює такого самостійного різновиду землекористування, як службові земельні наділи.

Вирішіть справу.

55. Житель України переобладнав приватний будинок, який розташований на приватній земельній ділянці в межах земель рекреаційного призначення, у будинок відпочинку сімейного типу.

При укладенні договору купівлі-продажу цього будинку з громадянином Росії нотаріус рекомендував українцю укласти договір оренди земельної ділянки для обслуговування будинку.

Чи правий нотаріус?

Т е м а 14. Правове регулювання використання земель лісогосподарського призначення та водного фонду

Завдання

56. Обласний природоохоронний прокурор подав позов до суду в інтересах райдержадміністрації на ТОВ "П" про повернення самовільно зайнятої земельної ділянки та приведення її у стан, придатний до подальшого використання.

При перевірці прокуратурою було встановлено, що в межах водоохоронної зони відповідач самовільно зайняв 2 га пасовищ, чим порушив вимоги чинного земельного законодавства. Крім того, ТОВ “П” на зазначеній земельній ділянці збудувало стаціонарну базу відпочинку.

Чи підлягає позов задоволенню? Вирішіть справу.

57. Рішенням райдержадміністрації державному підприємству була надана у користування земельна ділянка із земель лісгосподарського призначення площею 9 га під будівництво тваринницької ферми для відгодівлі худоби. При цьому проект відведення земельної ділянки не розроблявся.

Державний інспектор із використання та охорони земель вважав рішення таким, що суперечить чинному законодавству і звернувся з позовом до суду про визнання цього рішення недійсним.

Вирішіть справу.

58. К. уклав договір оренди (ставка площею 2 га) для рибогосподарських потреб на строк до 2010 р. із райдержадміністрацією. При встановленні розміру орендної плати райдержадміністрація взяла за основу порядок визначення орендної плати за земельну ділянку, вкриту водою.

На думку державного інспектора з використання та охорони земель, здійснення укладеного договору оренди водного об'єкта можливе лише за умови укладення договору оренди і земельної ділянки, підлеглої до ставка.

Дати висновок.

59. Для створення штучного ставка приватному підприємцю за рішенням сільської ради в межах села передана земельна ділянка у власність.

Проте підприємець не приступив до спорудження водойми, а продав цю ділянку АТ “Золотий окунь”, вважаючи, що придбану земельну ділянку можна частково використати під забудову, АТ приступило до будівництва виробничих об'єктів в межах цієї ділянки.

Як показала перевірка природоохоронної прокуратури, АТ приступило до забудови без оформлення державного акта на право приватної власності на землю.

Вирішіть справу.

60. Приватне підприємство “Клен” отримало за рішенням сільської ради в тимчасове користування земельну ділянку лісгосподарського призначення для здійснення заготівлі другорядних лісових матеріалів. Директор лісгоспу, в межах якого розташована земельна ділянка, звернувся з листом до районного прокурора, в якому просив скасувати рішення сільської ради про надання земельної ділянки. На думку директора, питання, які стосуються земель лісгосподарського призначення, мають вирішуватися органами лісового господарства.

Вирішіть справу.

61. Приватний підприсмець П. звернувся за консультацією до обласного управління земельних ресурсів з такими запитаннями:

– чи необхідно при оренді водойми для здійснення рибоводства укласти ще й договір на користування землею, зайнятою водоймою та прибережною смугою?

– яким чином реалізується принцип платності у сфері зазначених суспільних відносин?

– яка роль органів Держводгоспу при укладенні договорів оренди земель водного фонду?

– якими нормативними актами регулюються відносини, пов’язані з використанням земель водного фонду, в чому їх особливості?

Дайте відповіді на поставлені питання.

Т е м а 15. Правове регулювання використання земель промисловості, транспорту, зв’язку, енергетики, оборони та іншого призначення

(для самостійного вивчення)

1. Загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв’язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

2. Поняття та склад земель промисловості, особливості їх функціонального використання та охорони.

3. Поняття та склад земель транспорту, особливості їх функціонального використання та охорони.

4. Поняття та склад земель зв'язку, особливості їх функціонального використання та охорони.

5. Поняття та склад земель енергетики, особливості їх функціонального використання та охорони.

6. Поняття та склад земель оборони, особливості їх функціонального використання та охорони.

5. ПОТОЧНИЙ (МОДУЛЬНИЙ) КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

ОПИС ПРЕДМЕТА КУРСУ

Курс	Напря́м, осві́тньо- кваліфіка́ційний рівень	Характеристика навчального курсу (структура заліково- го кредиту)
<p>Кількість кре- дитів ECTS: <u>2,0</u></p> <p>Модулів: 3</p> <p>Змістових мо- дулів: 2</p> <p>Загальна кіль- кість годин: 72</p> <p>Тижневих го- дин: 4</p>	<p>0304 „Право”</p> <p><u>магістр</u></p>	<p>Обов’язкова:</p> <p>Модуль І - 40 год. Лекцій: 26 Колоквіум: 2 Практичні заняття: 12</p> <p>Модуль ІІ Самостійна робота: 20 год.</p> <p>Модуль ІІІ Індивідуальна робо- та: <u>12</u> год.</p> <p>Види контролю: поточний модульний контроль, іспит</p>

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОТОЧНОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів із земельного права здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК). Загальним об'єктом оцінювання знань студентів при ПМК є відповідні частини навчальної програми, засвоєння якої перевіряється під час ПМК.

Завданням ПМК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу відповідного змістовного модулю, здатності осмислити зміст теми чи розділу навчальної програми, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.

Об'єктами поточного модульного контролю знань студентів із земельного права є успішність на практичних заняттях та виконання модульних контрольних завдань.

Оцінювання результатів ПМК здійснюється викладачем наприкінці вивчення кожного змістового модулю.

Критеріями оцінювання поточного модульного контролю є:

✓ успішність на практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу), рівень знань за результатом практичних занять, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань – від 0 до 3-х балів;

✓ оцінка за модульну контрольну роботу (МКР) (тест) – I – від 0 до 10 балів; II - від 0 до 7 балів.

Виконання модульних контрольних завдань проводиться, як правило, у формі тестування. За рішенням кафедри оцінювання поточних модульних контролів може здійснюватись за підсумком успішності на практичних заняттях. Підсумковий бал за ПМК здійснюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру. Перелік тестів, питань та завдань, порядок і час їх складання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року, що передує їх проведенню.

Загальна кількість балів за ПМК при вивченні земельного права складає 38 балів. Перша МКР оцінюється від

0 до 10 балів, а друга – від 0 до 7 балів. Результати ПМК знань студентів вносяться до відомості обліку поточної успішності та є основою для визначення загальної успішності студента і враховуються при визначенні балів при підсумковому контролі знань.

У разі невиконання модульних контрольних робіт з об'єктивних причин студенти мають право за дозволом деканату виконати контрольну роботу до наступного ПМК. Час та порядок складання визначається деканатом разом з кафедрою.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота – вид поза аудиторної роботи студента навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу.

Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- доопрацювання матеріалів лекції;
- виконання домашніх завдань;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення;
- підготовка до контрольних навчальних заходів.

7. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Відповідно до „Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців”, затвердженого наказом ректора від 27 травня 2006 р. № 68-а, індивідуальна робота студентів з земельного права включає до себе:

- анотування вивченої додаткової літератури, складання бібліографічних описів тощо;
- узагальнення судової практики;
- письмове есе за вузькоспеціальною проблемою тематики;
- складання термінологічних словників;
- написання курсових робіт, рефератів, наукових статей, тез наукових доповідей;
- інші форми роботи.

Вибір студентом видів індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами та узгоджується з викладачем на початку навчального року. Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює керівник, який закріплюється кафедрою за академічною групою. За виконання індивідуальної роботи студент отримує від 0 до 12 балів.

Індивідуальна робота представляється для перевірки за 20 днів до початку екзаменаційної сесії.

Види та тематика індивідуальних робіт визначається окремими методичними рекомендаціями кафедри.

Навчальна діяльність студентів, які виконують курсові або науково-дослідні роботи з земельного права як члени студентського наукового гуртка кафедри, за результатами захисту курсових робіт та виконання науково-дослідних завдань за рішенням кафедри можуть зараховуватися як індивідуальна робота.

8. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

1. Предмет і метод земельного права
2. Принципи земельного права
3. Система та структура земельного права
4. Співвідношення та взаємодія земельного права з суміжними галузями правової системи України
5. Правове забезпечення земельної реформи
6. Поняття та класифікація земельних правовідносин
7. Суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин
8. Зміст земельних правовідносин
9. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин
10. Функції земельного права
11. Розвиток науки земельного права
12. Поняття та класифікація джерел земельного права
13. Конституція України – головне джерело земельного права
14. Особливості структури Земельного кодексу України
15. Підзаконні акти в системі джерел земельного права: класифікація, особливості
16. Особливості та форми права власності на землю
17. Право власності на землю Українського народу
18. Право державної власності на землю: об'єкти і суб'єкти.
19. Право комунальної власності на землю: об'єкти і суб'єкти.
20. Право приватної власності на землю: об'єкти і суб'єкти.
21. Загальні правові підстави та порядок виникнення права власності на землю
22. Права та обов'язки власників земельних ділянок
23. Підстави та порядок припинення права власності на землю
24. Поняття, основні риси та юридична природа приватизації земель

25. Суб'єкти, об'єкти та форми приватизації земель
26. Особливості приватизації земель сільськогосподарського призначення та інших категорій земель
27. Юридичні гарантії здійснення приватизації земель
28. Загальна характеристика права землекористування та його класифікація
29. Право постійного землекористування: суб'єкти і об'єкти
30. Підстави та порядок виникнення та припинення права землекористування
31. Право обмеженого землекористування: суперфіцій та емфітевзис.
32. Права та обов'язки землекористувачів
33. Поняття та юридичні ознаки оренди землі
34. Особливості виникнення права землекористування на умовах оренди
35. Правове регулювання оренди земель сільськогосподарського та іншого призначення
36. Об'єкти та суб'єкти оренди землі
37. Права та обов'язки орендаря земельної ділянки
38. Поняття та особливості договору оренди земельної ділянки
39. Специфіка припинення права оренди земельної ділянки
40. Поняття та класифікація обмежень прав на землю
41. Обмеження прав на землю, які впливають із права добросусідства
42. Земельні сервітути
43. Особливості державної реєстрації прав на землю
44. Поняття та класифікація гарантій прав на землю
45. Форми та способи захисту прав на землю
46. Відшкодування збитків власникам земельних ділянок і землекористувачам
47. Земельні спори: поняття і класифікація
48. Система і компетенція органів, що вирішують земельні спори
49. Поняття та стадії механізму реалізації прав на землю
50. Правове забезпечення набуття прав на землю
51. Правове забезпечення реалізації прав на землю

52. Процедура припинення прав на землю
53. Економіко-правовий механізм у сфері земельних відносин.
54. Загальна характеристика та правові форми плати за землю
55. Суб'єкти та об'єкти плати за землю та пільги
56. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва
57. Поняття, зміст та суб'єкти управління у галузі використання та охорони земель
58. Система і повноваження органів управління у галузі використання та охорони земель
59. Повноваження Держкомзему України у галузі земельних відносин
60. Правове забезпечення землеустрою в Україні.
61. Контроль за використанням та охороною земель
62. Державний земельний кадастр
63. Юридична природа ринкового обігу земельних ділянок
64. Правова природа земельних аукціонів
65. Правочини (угоди) із земельними ділянками
66. Продаж земельних ділянок на конкурентних засадах
67. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб
68. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності
69. Правові засади мораторію на відчуження земель згідно з Перехідними положеннями ЗК України
70. Поняття і зміст правової охорони земель
71. Суб'єкти та об'єкти правової охорони земель
72. Нормування і стандартизація у галузі охорони земель
73. Рекультивация земель
74. Консервация земель
75. Особливості правової охорони ґрунтів
76. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
77. Земельне правопорушення як підстава юридичної відповідальності
78. Види юридичної відповідальності в земельному праві України

79. Особливості юридичної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки
80. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення
81. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення
82. Суб'єкти права сільськогосподарського землевикористання та загальна характеристика їх правового статусу
83. Фермерське землевикористання. Закон України “Про фермерське господарство”
84. Землевикористання сільськогосподарських кооперативів
85. Громадяни як суб'єкти сільськогосподарського землевикористання
86. Особливості правового режиму земель у межах населених пунктів
87. Поняття і склад земель житлової та громадської забудови
88. Виникнення права використання земель для забудови
89. Основні етапи процедури забудови земельних ділянок
90. Використання земель громадянами у межах населених пунктів
91. Особливості переходу права власності на землю та права землевикористання на забудовані земельні ділянки
92. Поняття, склад та специфіка використання земель, що особливо охороняються
93. Поняття, склад та загальна характеристика земель лісгосподарського призначення
94. Правові форми використання земель лісгосподарського призначення
95. Загальна характеристика земель водного фонду
96. Правові форми використання земель водного фонду
97. Обмеження права користування землями водного фонду
98. Загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення
99. Особливості використання земель оборони

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів із земельного права здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Результати ПМК та індивідуальної роботи студентів оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів; результати ПКЗ оцінюються від 0 до 50 балів.

Підсумковий контроль знань студентів із земельного права проводиться у формі іспиту з основних питань навчальної дисципліни.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють зміст навчальної дисципліни, визначається кафедрою і доводяться до студентів на початку навчального року. До екзаменаційного білета включається три питання.

До відомості обліку підсумкової успішності заносяться сумарні результати у балах ПМК, індивідуальної роботи студентів та ПКЗ.

Розподіл балів, які можуть отримати студенти

Модуль I (поточне тестування)		Модуль III (індивідуальна робота)	Підсумковий іспит	Сума
ЗМ* I	ЗМ II	12	50	100
19	19			

* ЗМ – змістовий модуль

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в індивідуальний навчальний план студента (залікову книжку) відповідно до шкали.

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5	90 - 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 - 89
C	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 - 79
D	Задовільно – непогано, але із значною кількістю недоліків	3	70 - 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 - 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35 - 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1 - 34

10. СПИСОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЛІТЕРАТУРИ, МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ДО УСІХ ТЕМ

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. (із змінами та доповненнями) за № 2768-III // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 46. – Ст. 2038.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. (із змінами та доповненнями) // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 45. – Ст. 502.

Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки (з додатками 1-8): Закон України від 21.09.2000 р. за № 1989-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 47. – Ст. 405.

Водний кодекс України від 6.06.1995 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 213/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 214.

Кодекс України про надра (з наступними змінами та доповненнями) за № 132/94-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340.

Лісовий кодекс України від 21.01.94 р. (з наступними змінами та доповненнями) у н/редакції від 08.02.2006 р. за № 3852-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99.

Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 2456-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502.

Про оренду землі: Закон України від 6.10.1998 р. в редакції від 5.11. 2003 р. № 1211-IV// Офіц. вісн. України. – 2003. – № 44. – Ст. 2288.

Про захист конституційних прав громадян на землю: Закон України від 20.01. 2005

р. за № 2375-IV // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 4. – Ст. 195.

Про оцінку земель: Закон України від 11.12.2003 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 1378-IV // Відом. Верхов. Ради. – 2004. – № 15. – Ст. 229.

Про плату за землю: Закон України від 03.07.1992 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 2535-XII // Відом. Верхов. Ради. – 1992. – № 38. – Ст. 560.

Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 05.06.2003 р. за № 899-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 38. – Ст. 314.

Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 742-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 23. – Ст. 1014.

Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 973-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 29. – Ст. 1430

Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 1389-XIV // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 6. – Ст. 2000.

Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. за № 963-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 29. – Ст. 1432.

Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 962-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 29. – Ст. 1431.

Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. за № 858-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 25. – Ст. 1178.

Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 898-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 28. – Ст. 1362.

Про розмежування земель державної і комунальної власності: Закон України від 05.02.2004 р. за № 1457-IV // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 28. – ч. 1. – Ст. 1849.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 01.07.2004 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 1952-IV // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 30. – Ст. 1993.

Цивільний кодекс України від 16.01. 2003 р. № 435-IV (в редакції від 9 січня 2009 року) // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.

Про планування і забудову територій: Закон України від 20.04.2000 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № № 1699-III // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 20. – Ст. 813.

Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 р. № 2807-IV // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 40. – Ст. 2528.

Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 2781-XII // Відом. Верх. Ради України. – 1992. – № 52. – Ст. 683.

Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3059-III // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 10. – Ст. 466.

Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001р. (з наступними змінами та доповненнями) за 2866-III // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 10. – Ст. 78.

Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 1908-III // Офіц. Вісн. України. – 2000. – № 44. – Ст. 1884.

Сімейний кодекс України від 10.01. 2002 р. № 2947-III (в редакції від 24.04.2008 р.) // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 21. – Ст. 135.

Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 (в редакції від 14.01.2009 р.) // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1961. – № 2. – стор. 15.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (в редакції від 09.01.2009 р.) // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.

Про затвердження Положення про Державний комітет України із земельних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.2008 р. № 224 // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 23 . – Ст. 698 .

Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства:

Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 27.10.1997 р. № 171 // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 18. – Ст. 110

Порядок обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій і об'єктів у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Постанова Верховної Ради України від 29.10.1992 р. за № 2751-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 46. – Ст. 637.

Про затвердження Порядку зміни цільового призначення земель, які перебувають у власності громадян або юридичних осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2002 р. за № 502 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 15. – Ст. 818.

Про затвердження порядку користування землями водного фонду: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.1996 р. за № 502 // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. – № 11. – Ст. 326.

Порядок погодження і видачі дозволів на спеціальне водокористування: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. за № 321 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 12. – Ст. 590.

Порядок видачі дозволів на проведення робіт на землях водного фонду: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2005 р. за № 557 // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 28. – Ст. 1631.

Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. за № 733 // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 37. – Ст. 1483.

Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. за № 761 // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 39. – Ст. 1550.

Про затвердження Правил відтворення лісів: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2007 р. за № 303 // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 16. – Ст. 589.

Про порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам: Постанова Кабінету

Міністрів України від 19.04.1993 р. за № 284 із змінами і доповненнями від 14.01.2004 р. за № 21-2004-п // Зібрання постанов Уряду України. – 1993. – № 10. – Ст. 193.

Про розміри і Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. (з наступними змінами та доповненнями) за № 1279 // Офіц. вісн. України. – 1997. – № 47. – С. 40-45.

Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства: Наказ Мінекобезпеки від 27.10.1997 р. за № 171 у н/редакції від 04.04.2007 р. за № 149 // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 31. – Ст. 1265.

Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного заняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 р. за № 963 // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 55. – Ст. 2221.

У справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу Х „Перехідні положення” Земельного кодексу України (справа про користування земельними ділянками): Рішення Конституційного Суду від 22.09.2005 р. за № 5-рп/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 39. – Ст. 2490.

Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 р. № 17// Вісник Верховного Суду України. - 2005.- № 1 (53). - С. 9.

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7// Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 6. – С. 22.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищого

арбітражного суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. – 2001. – № 4. – С. 92.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом права власності на землю і землекористування: Роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 27.06.2001 № 02-5/743 (зі змінами, внесеними від 31.05.2002р). //Вісник господарського судочинства. – 2001. – № 3. – С. 80

Земельне право України: Підручник / М.В.Шульга, Г.В.Анісімова, Н.О.Багай, А.П.Гетьман та ін.; за ред. М.В.Шульги. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 368 с.

Земельний кодекс України: Коментар / за ред. А.П.Гетьмана, М.В.Шульги. – 4 -е вид. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. – 624 с.

Земельне право України: Підручник / За ред. О.О.Погрібного та І.І.Каракаша. – Вид. 2, перероб. і доп. – К.: Істина, 2009. – 600 с.

Земельне право України: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.І.Семчик, П.Ф.Кулинич, М.В.Шульга. – К.: Вид.Дім «Ін Юре», 2008. – 600 с.

Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. – 2-е вид., випр. – К.: Знання, 2007. – 445 с.

Мірошниченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. – К.: Правова єдність, 2009. – 496 с.

Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. – Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.

ЗМІСТ

1. Вступ	3
2. Загальний розрахунок годин, лекцій, практичних занять, самостійної роботи	5
3. Програма навчальної дисципліни „Земельне право України”	7
4. Завдання до практичних занять та самостійної роботи	11
5. Поточний (модульний) контроль знань студентів	37
6. Самостійна робота	40
7. Індивідуальна робота студентів	41
8. Програмні питання з навчальної дисципліни „Земельне право України ”	42
9. Критерії оцінки успішності студентів з навчальної дисципліни „Земельне право України ”	46
10. Список нормативно-правових актів, літератури, матеріалів судової практики до всіх тем	48

Навчальне видання
**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

(відповідно до вимог ECTS)

У к л а д а ч і: ГЕТЬМАН Анатолій Павлович,
ШУЛЬГА Михайло Васильович,
АНІСІМОВА Ганна Валеріївна,
БРЕДІХІНА Вікторія Леонідівна,
ШАХОВ Віктор Семенович,
СОКОЛОВА Алла Костянтинівна,
РАЗМЕТАЄВ Сергій Володимирович,
ГОРДЄЄВ Володимир Іванович,
ШАРАПОВА Світлана Володимирівна,
КОНИШЕВА Олена Василівна,
ЛІСОВА Тетяна Вікторівна,
ГРИГОР'ЄВА Тетяна Вікторівна,
ЧЕРКАШИНА Марина Костянтинівна,
ЛЕЙБА Людмила Василівна,
ЛИСАНЕЦЬ Олег Станіславович

Відповідальний за випуск *М.В. Шульга*
Редактор *Л.В. Русанова*
Коректор *Л.М. Рибалко*
Комп'ютерна верстка *А.В. Яно*

Підписано до друку 06.01.2010. Формат 60x84¹/16. Папір офсетний.
Умов. друк. арк. 3,5. Об лік.-вид. арк. 1,9.
Тираж 1000 прим.

Видавництво «Право» Академії правових наук України
Україна 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 559 від 09.08.2001 р.

Надруковано в друкарні СПДФО Білетченко
тел. 8(057) 758-35-98